

Oplæg til DB kulturkonference

Session: Lærings lab, Community center og maker spaces - hvor går grænsen?

Givet titel: Er bibliotekets egenværdi truet?

Alle offentlige institutioner i dag må forholde sig til mange forskellige samfundshensyn. I dag er samfundet så komplekst, at offentlige institutioner ikke kan nøjes med kun at forholde sig til én (oprindelig) samfundsopgave.

Den tid er forbi, hvor man kunne regne med at politikerne udstak mål for de offentlige organisationer og at den hellige gral var velforvaret hvis man blot levede op til de mål. I dag skal alle offentlige organisationer, ikke blot bibliotekerne, selv tænke strategisk, vise handlekraft og selvstændighed for at blive synlige og legitime i politikernes øjne. Man skal altså både selv være med til at finde på opgaven, gøre den synlig og løse den på en måde så politikerne bliver klar over at de får noget de måske ikke vidste, de havde brug for. Det gælder simpelthen om at vise politikere hvad det er for nogle opgaver man kan tilbyde at løse.

Biblioteket har, som alle i dette lokale ved, også forandret sig, og taget nye opgaver ind. Biblioteket kan ikke længere udelukkende være en institution, som fremmer oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved udlån af materialer. Det skal, ligesom alle andre offentlige institutioner, også gøre noget mere. Derfor mener jeg i princippet sagtens at biblioteket kan bære både udviklingen af *maker spaces*, *læringslabs* og *community centers*. Det er nemlig lige præcis eksempler på, at bibliotekerne prøver at vise dels nye opgaver de kan løse, men også at de kan løfte den opgave de er sat i verden for at løse på tidssvarende måder. Hvis samfundet ikke kun efterspørger boglig viden, men også performative eller entreprenørielle kompetencer er *maker spaces* vel et godt bud på, hvordan oplysning kan se ud anno 2016. At man eksperimenterer med forskellige tilbud i en tid hvor alting forandrer sig hele tiden, ser jeg heller ikke som et problem.

Men bibliotekerne har måske alligevel gang i mange ting; og måske stritter de også lidt i alle mulige retninger. Derfor vil jeg nu tale om bibliotekernes værdigrund i stedet. Jeg har ikke en formfuldendt udtømmende beskrivelse af bibliotekernes værdigrund, men jeg mener at den bygger på nogle værdier som åbenhed, oplysning, fri meningsdannelse, mangfoldighed, lyst og kulturel deltagelse. Værdigrunden har altid været under forandring. Og det er vigtigt at vi bliver ved med at diskutere den.

I min seneste artikel (*Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift nr.2, 2016*) har jeg identificeret og diskuteret nogle kompetencer, som jeg mener, er vigtige, hvis man skal klar sig igennem denne her virkelighed. I al sin enkelhed handler det om, at kende sig selv, at kunne se sig selv udefra og kunne fortælle om, hvad man ser, Jeg kalder det refleksionskompetence.

Politikerne har brug for at få at vide, hvorfor de skal støtte kulturinstitutionerne, fordi det ikke er givet. Politikere er primært interesserede i kulturinstitutionernes instrumentelle værdi, fordi politikere pr definition er optagede af samfundet. Det betyder altså, at man ikke kan regne med at det er politikerne der skal beskytte værdigrunden.

Derfor bliver opgaven for biblioteksvæsenet ikke at lukke sig om sig selv og sine materialer, men at gøre fortællingen om hvem man er, hvad man kan samarbejde om og hvorfor man er vigtig synlig og tydelig.

Det er vigtigt af to grunde. For det første kan man ikke, lukke op for andre og bidrage til andre dagsordener hvis ikke man kan fortælle eller tydeliggøre, hvem man selv er overfor den anden.

Hvordan kan bibliotekerne på den baggrund skabe fortsat opbakning til projektet både hos politikere og borgere? Her kommer navigationskompetencen ind i billedet. Navigation handler om at kende sin position, og kunne udstikke en kurs. Biblioteksvæsenet skal finde deres position i forhold til i hvert fald tre pejlemærker i sin omverden

For det første er bibliotekerne en del af kulturfeltet, og for at være legitim (både indadtil og udadtil) skal man være fagligt velfunderet. Det vil sige, at det, man gør, skal kunne forsvares kultur- og biblioteksfagligt. Jeg mener at en del af den kritik biblioteksfeltet møder fx fra forfattere og litterater er ærgerlig. Biblioteksfeltet burde jo være på hold med forfatterne. Det er dem og jer (og brugerne) der skaber indholdet. Man skal kunne forklare det moderne biblioteksprojekt – også til forfattere og litterater, som måske har en anden forestilling om hvad biblioteker er.

Men man skal ikke kun navigere i forhold til det faglige. Bibliotekerne er jo også på et marked. Et marked for oplevelser og viden. Samarbejdspartnere og mange brugere skaber legitimitet, så det er nødvendigt at være en attraktiv partner, og at have et tilbud som brugerne synes er relevant.

Sidst men ikke mindst er det omgivende samfund et pejlemærke. Hvis man skal være relevant i dag skal man være relevant for samfundet. Min undersøgelse viser, at det er meget vigtigt at kunne aflæse samfundstendenser, både i forhold til at gøre det som er bibliotekernes oprindelige opgaver relevante, men også i forhold til de mere instrumentelle aspekter.

Det er en vigtig pointe, at man ikke kan nøjes med at agere konkurrencestrategisk.

Hvis man gør dette, vil man gøre sig sårbar overfor kritik om at man bliver for opportunistisk eller "sælger ud". På den anden side kan man heller ikke overleve, hvis man lukker sig om det faglige og kun nørder med bøger. Et for ensidigt fokus på det faglige vil formentlig resultere i et fald i brug, og kritikken vil gå på at man ikke er relevant.

Pointen er, det er ikke i sig selv problematisk at lave om på bibliotekerne, at tage nye samfundsopgaver på sig. Men man må meget nøje overveje, hvilke opgaver man tager ind. Hvor man selv er, står og om de nye opgaver kan passe ind i værdigrunden. Ellers ender man med at blive et tomt kar, der kan bruges til alt og ingenting. Og så er det svært at argumentere for sin eksistensberettigelse.